

Wat treft u in dit keer in de nieuwsbrief aan?

U wordt bijgepraat over het archeologisch onderzoek in de Kuiperstraat met de vondst van een speciale pijpenoven en over de restauratie van de fraaie Ambachtschool aan de Graaf Florisweg. Ook kunt een blik werpen op de oudste foto's van Gouda. Daarnaast wordt er het een en ander uitgelegd over het voormalige kerkhof naast de Sint Jan. Tot slot geven we nog de stand van zaken van de cultuurhistorische basiskaart en leest u over de onthulling van een bijzonder kunstwerk. Achteraan, in het 'archief' vindt u weer alle voorgaande nieuwsbrieven

Kent u mensen die wellicht geïnteresseerd zijn in de nieuwsbrief? Stuur u deze nieuwsbrief dan door of vertel hen dat ze zich kunnen aanmelden voor de verzendlijst door een mailtje te sturen aan Nieuwsbrief.MenA@gouda.nl. U kunt zich op dit adres ook afmelden voor de nieuwsbrief.

Gouda

Een rondje om de kerk

Archeologisch onderzoek bij de Sint Jan

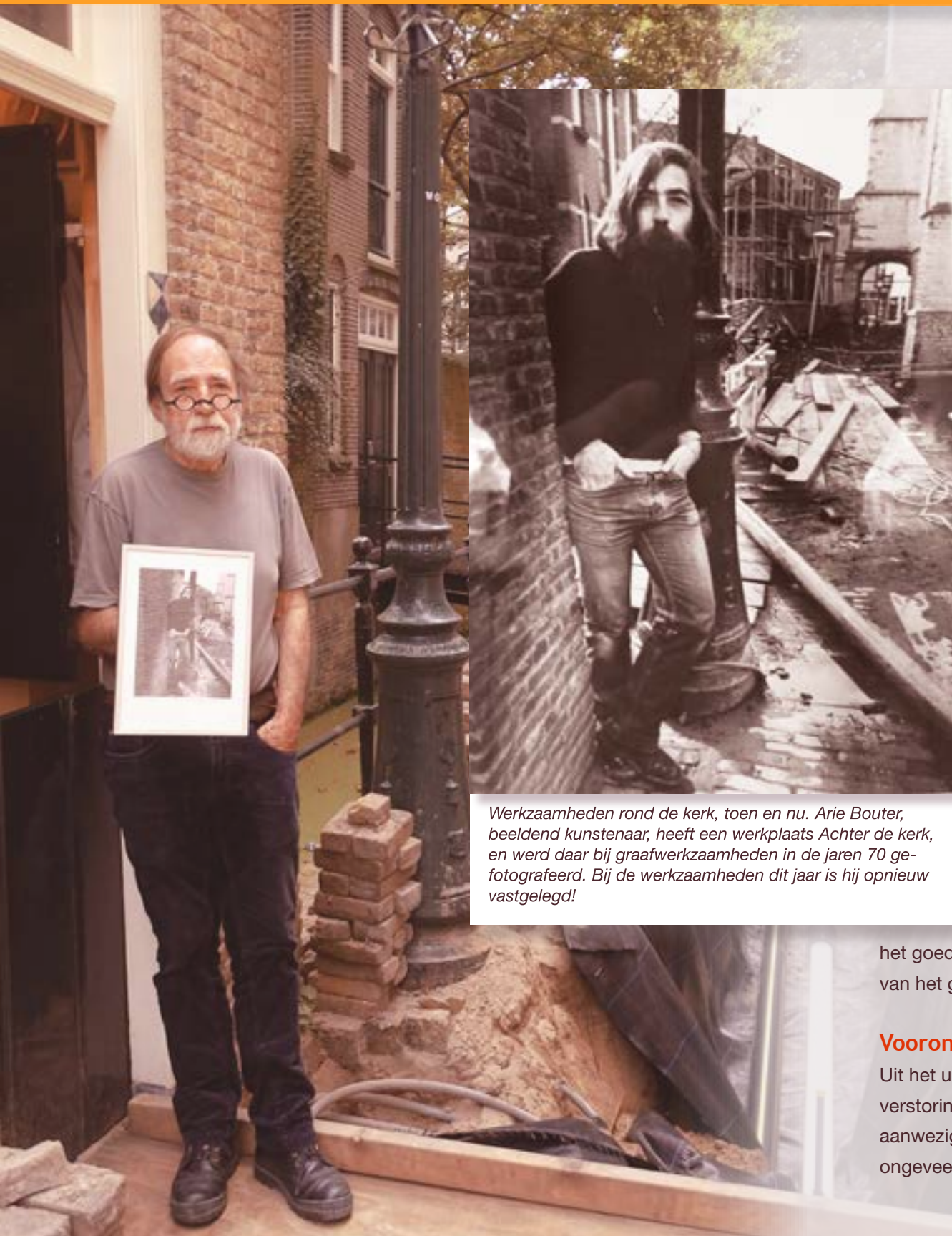

Een begraafing in de sleuf richting Achter de Kerk wordt zorgvuldig vrijgelegd door de archeologen

Het gebied rond de Sint Janskerk van Gouda blijft het toneel van archeologisch onderzoek. Was in 2014 de kerk zelf aan de beurt ([nieuwsbrieven 43, 46 en 47](#)), inmiddels heeft het onderzoek zich verplaatst naar het gebied rondom de kerk. Hier worden overal nieuwe kabels, water- en gasleidingen aangelegd. In tegenstelling tot wat de titel doet vermoeden, is dat alles behalve een routineklusje: door de aanwezigheid van de eeuwenoude begraafplaats rondom de Sint Jan moet alles met speciale zorg worden uitgevoerd. Dit artikel gaat in op de geplande archeologische werkzaamheden.

De groep van begravingen die is aangetroffen op het Willem Vreesenplein. Rechts op de foto is de muur zichtbaar die vroeger de begrenzing van de begraafplaats vormde.

Werkzaamheden rond de kerk, toen en nu. Arie Bouter, beeldend kunstenaar, heeft een werkplaats Achter de kerk, en werd daar bij graafwerkzaamheden in de jaren 70 gefotografeerd. Bij de werkzaamheden dit jaar is hij opnieuw vastgelegd!

Rondom de Sint Janskerk wordt momenteel gewerkt aan het vervangen van elektriciteitskabels, waterleidingen en gasleidingen. Aanleiding hiervoor was het geplande herstel van de bestrating: als deze er toch uit moest, was het beter om ook gelijk de vervangingswerkzaamheden uit te voeren. Deze werkzaamheden worden echter gecompliceerd door de aanwezigheid van de historische begraafplaats rondom de kerk. Uit eerdere onderzoeken weten we dat er door de eeuwen heen rondom de kerk vele Gouwenars zijn begraven, naar schatting zo'n 100.000. Het gebied heeft daarom de status van gemeentelijk archeologisch monument, wat betekent dat er niet zomaar mag worden gegraven.

Eén toekomstbestendig verzameltracé

Uitgangspunt is dan dat vervanging van kabels en leidingen plaatsvindt in bestaand tracé. Dat is al eerder verstoord, dus dan hoeven er geen nieuwe archeologische resten weggegraven te worden. In de praktijk bleek het in dit geval echter niet mogelijk om bij de vervanging alleen in bestaand tracé te graven. De ruimtes tussen de tracés en de naastgelegen begravingen zijn zo klein dat er ongetwijfeld begravingen verstoord zouden worden.

Dat verstoringsproces is al eeuwen aan de gang, met als gevolg dat er steeds minder delen van het grafveld onverstoord in de bodem aanwezig zijn. Daarom is nu in overleg met de nutsbedrijven en de gemeente voor een andere oplossing gekozen: alle noodzakelijke kabels en leidingen worden in één toekomstbestendig verzameltracé geplaatst. Dat verzameltracé wordt nog steeds zoveel mogelijk in bestaand tracé gelegd, maar een deel zal nieuw zijn. Op die nieuwe locaties zal vooraf archeologisch onderzoek plaatsvinden, waarna er, als

het goed is, zeker de komende honderd jaar geen graafwerk in onverstoorde delen van het grafveld rondom de kerk meer nodig is.

Vooronderzoek: proefsleuven

Uit het uitgevoerde vooronderzoek met proefsleuven blijkt dat er, ondanks alle verstoringen uit het verleden, toch nog best veel delen van de begraafplaats intact aanwezig zijn. Aan de zuid- en westzijde van de kerk liggen deze delen vrij diep, ongeveer een meter onder het maaiveld. Hierdoor kan het nieuwe verzameltracé

worden aangelegd zonder de begravingen daaronder te verstoren. Aan de noordzijde ligt dat anders: hier bleek bij een onderzoek in 2005 al dat de begravingen op 50 of 60 centimeter onder de bestrating liggen, en dat beeld werd bevestigd door de proefsleuven die eerder dit jaar zijn aangelegd. Hier zal begin 2017 dus een opgraving plaatsvinden om eenmalig ruimte te maken voor de kabels en leidingen. In twee fases worden de begravingen binnen het nieuwe tracé archeologisch onderzocht en verwijderd. Als de opgravingsputten open liggen, zullen we dat moment benutten om een open dag te organiseren waarbij iedereen die dat wil de opgraving kan bekijken.

Opgraving Willem Vroesenplein

Mogelijk is er dan iets soortgelijks te zien als in mei van dit jaar, toen het eerste deel van het verzameltracé op het Willem Vroesenplein werd aangelegd. In de smalle sleuf werden toen de resten aangetroffen van minimaal 28 begravingen, waaronder drie baby's. Een deel van deze begravingen kon onder het nieuwe verzameltracé *in situ* (in de bodem) bewaard blijven, de rest is opgetekend en vervolgens meegenomen voor verder onderzoek. De uitwerking daarvan is nog in volle gang, maar de eerste resultaten zijn zeker interessant. Zo blijkt de oriëntatie van de graven niet zoals in de kerk standaard west-oost te zijn, maar liggen de begravingen schijnbaar willekeurig oost-west en west-oost. Daarnaast zijn de begravingen niet georiënteerd op de kerk, maar lijken ze de richting te volgen van de (ook tijdens het onderzoek aangetroffen) muur die de begraafplaats begrenste. Dit biedt mogelijkheden om de fasering van de begraafplaats in kaart te brengen.

Ook interessant is het feit dat vlak voor het Willem Vroesenhuis een grote groep begravingen is aangetroffen van mensen die, zo lijkt het, bij hun overlijden allemaal vrij jong waren, in elk geval nog niet volwassen. Mogelijk betreft het hier een hoek van de begraafplaats die gereserveerd was voor het nabijgelegen weeshuis.

De resultaten van het Willem Vroesenplein zullen worden gecombineerd met de nog uit te voeren opgraving aan de noordkant van de kerk. Vervolgens zal worden gekeken hoe deze resultaten zich verhouden met wat we in 2014 in de kerk hebben aangetroffen. Een van de vragen daarbij is of het veronderstelde verschil tussen de rijke mensen die in de kerk lagen en de armen die daarbuiten werden begraven ook archeologisch aantoonbaar is. In een volgende nieuwsbrief zullen we de resultaten terugkoppelen.

Afl. 3: Gelukkig hebben we de foto's nog....

De oudste foto's van Gouda

In deze aflevering van 'Gelukkig hebben we de foto's nog...' wordt dit keer eens niet een verdwenen locatie of pand in Gouda behandeld. In de figuurlijke schijnwerpers staat dit keer namelijk een selectie van de oudste foto's uit Gouda. In de fotocollectie van het Streekarchief bevinden zich foto's uit de periode 1867-1881, die gemaakt zijn door de Delftse fotograaf Henri de Louw en de Goudse fotograaf Jerome Henri Kiebert.

*Het stoomgemaal aan het einde van de Fluwelensingel met op de achtergrond de laatste huizen van dezelfde singel, mei 1881.
Fotograaf Henri de Louw*

De Nieuwe Veerstal met de beukmolen en op de voorgrond de Hollandse IJssel, ca. 1880. Fotograaf J.H. Kiebert

*Krijtmolen St. Joseph aan de Turfmarkt, ca 1875.
Fotograaf J.H. Kiebert*

*Gezicht op het station van de spoorwegen, mei 1881.
Fotograaf Henri de Louw*

Gezicht op de Kattensingel gezien vanaf de Blekerssingel. Links het in 1871/72 gebouwde brugwachtershuisje, rechts hotel de Romein, later sociëteit Vredebest, 1876. Fotograaf J.H. Kiebert

Het Jaagpad vanaf het Bolwerk, 1876. Fotograaf J.H. Kiebert

Kleiwegbrug en Kleiweg, mei 1881. Fotograaf Henri de Louw

Kleiwegbrug richting noorden met Bloemendaalse Verlaat, links Koffiehuys De Romein, ca. 1885. Fotograaf Henri de Louw

Gezicht op de rechterkant van de Kattensingel vanaf de Kleiwegbrug, mei 1881. Fotograaf Henri de Louw

Kiebert was de eerste fotograaf die stadsgezichten van Gouda vastlegde op de gevoelige plaat. Hij was gevestigd op de Markt en adverteerde regelmatig in de Goudsche Courant voor zijn 'Photograpisch Atelier, 7 portretten van f 1,-.'

De foto's van fotograaf Henri de Louw worden in de Goudsche Courant van 22 mei 1881 aangekondigd als volgt: *De Heer Henri de Louw, Hof-fotograaf van Z.M. den Koning te Delft, heeft vijftientig photograpische stadsgezichten van Gouda, die zeer fraai zijn. O.a. merkten we op een gezicht over de hele Haven, genomen van de brug over de Minrebroederssteeg, de Gouwe, de Singels, de Waag, het Station, enz. Het geheele stel is á f 10,-, 12 stuks á f 6,-, het stuk á f 0,75 te bekomen. Wij kunnen deze uitgave zeer recommandeeren in de belangstelling van het Goudsche publiek.*

De meer dan 135 jaar oude foto's zijn natuurlijk vergeeld en verbleekt, maar toch zijn ze nog duidelijk genoeg om het Gouda van toen te laten zien. In deze selectie ligt de nadruk op verdwenen Goudse aangezichten.

'Gelukkig hebben we de foto's nog' [aflevering 1](#) verscheen in april 2013 en had als onderwerp de bouw van de schouwburg in 1913. [Aflevering 2](#) verscheen juni 2016 en had als onderwerp het Vluchtoord Gouda.

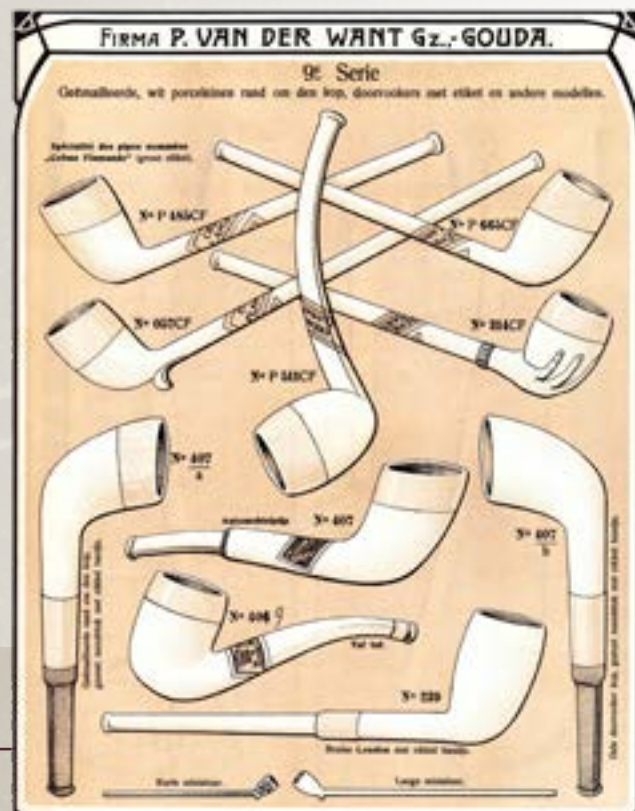

Gezicht op de Bogen en de Hooikade vanaf de Turfsingel, met vier watertonnen op de oever, mei 1881. Fotograaf Henri de Louw

Interessante ontdekking: een pijpenoven in de Kuiperstraat

In de [vorige nieuwsbrief](#) stond al een artikel over het archeologisch onderzoek in de Kuiperstraat. Hierin werden vooral de oudste vondsten uit de straat behandeld. In het riooltracé dat loodrecht op de Kuiperstraat is aangelegd, is door de vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Gouda nóg een interessante waarneming gedaan: achter de bebouwing van Kuiperstraat 26/28 werd op het Hof van Adriaan een ronde fundering blootgelegd. Na archiefonderzoek blijkt het te gaan om de fundering van een van de ovens van de Firma P. van der Want Gzn./Ivora, die in 1907 werd gebouwd.

Pagina uit de [catalogus](#) van de Firma P. van der Want Gzn. van omstreeks 1910

Overzicht van de fabriek en de rioeringswerkzaamheden

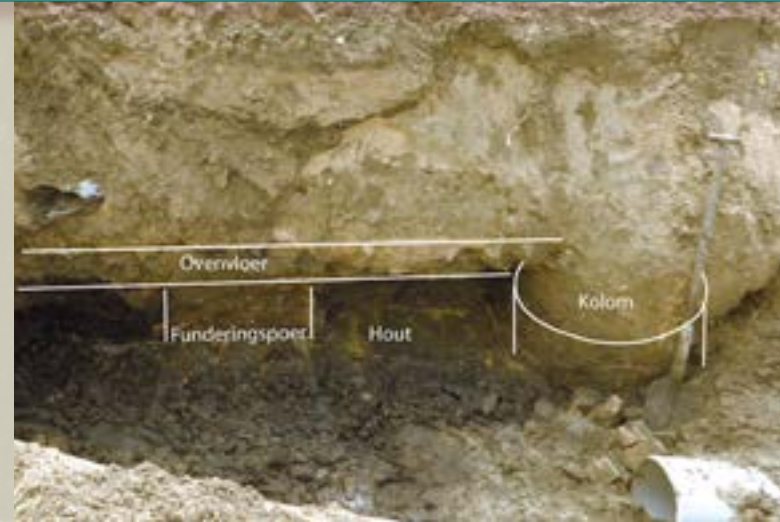
Aardewerk uit de fabriek van Ivora, ca 1917 - 1918

Reclamebord, ca 1920 - 1925

Buitenzijde van de ovenfundering

De centrale kolom van de oven

Omdat de nieuwe rioolbuis in de Saffraanpoort en de Rozemarijnpoort is aangelegd binnen de bestaande buis, is in het grootste deel van het tracé alleen de oude vulling van het zijltje aangetroffen. Daar binnen werd aan het eind van de 19e eeuw het oudste riool aangelegd. Alleen op het stukje waar nu de ovenfunderingen zijn gevonden wijkt het nieuwe riool iets af van het oude tracé.

Muurwerk uitgegraven

Bij de aanleg van de rioolsleuf werden hier begin april 2016 rondlopende funderingen aangetroffen. Omdat het riooltracé niet verschoven kon worden, moest het muurwerk uitgegraven worden. Als eerste werd een circa 60 cm brede ronde fundering aangetroffen: de buitenzijde van de oven. In het midden van de oven volgde een bakstenen kolom met ook een diameter van circa 60 cm. De gehele oven (buitenmuren en centrale kolom) stond op een houten funderingsvloer. Middenin de oven zijn op beide foto's delen van de ovenvloer zichtbaar, die bestaat uit één tot enkele lagen baksteen.

Niet de eerste pijpmakerij

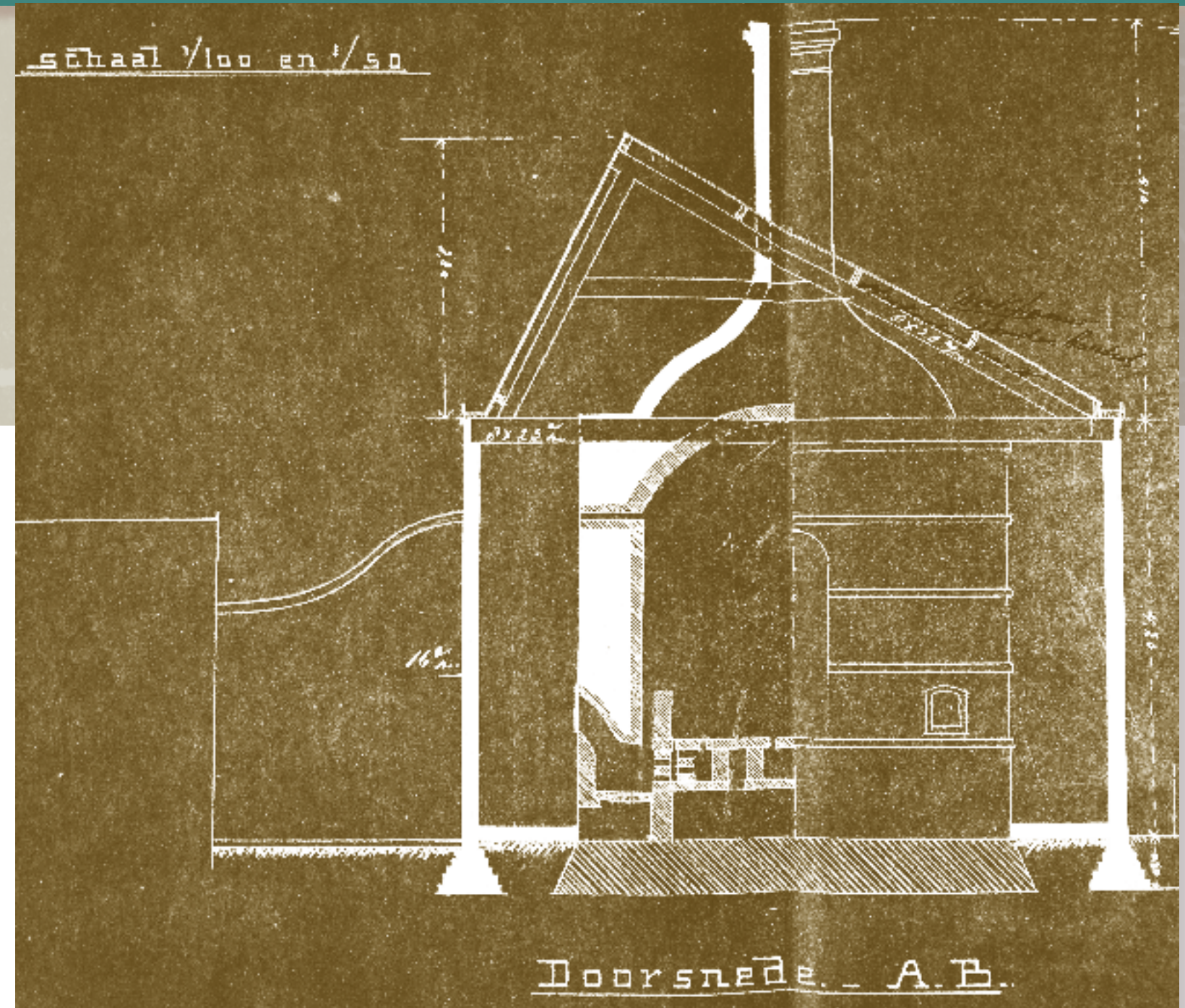
Uit archiefonderzoek is bekend dat er vanaf 1630 al een pijpmakerij op deze locatie gevestigd was, waarvan de familie Van der Want in 1749 eigenaar werd. De panden waarin de fabriek gevestigd was, de eerste gemeentelijke monumenten in Gouda, staan er nog steeds. Toch zullen er oorspronkelijk geen ovens bij

de fabriek gestaan hebben. Van der Want bakte de pijpen namelijk altijd bij Pottenbakkerij Zwartjes in de Drapiersteeg, waarvan de familie vanaf 1831 mede-eigenaar was. Pas in het begin van de 20e eeuw kwam daar verandering in. In de publicatie over plateelbakkerij Ivora van Barbara Walraven staan twee details afgebeeld van de bouwtekeningen van de ovens van de firma P. van der Want Gzn./ Ivora: één oven uit 1907 en één die in 1914 werd gebouwd. De originele bouwtekeningen zijn bekeken om te zien of een van deze ovens overeen komt met de gevonden ronde funderingen achter Kuiperstraat 26/28.

Bijzonder: overslaande vlamovens

De opgegraven oven blijkt in 1907 te zijn gebouwd. Binnen een ovengebouw, waarvan ook één muur werd opgegraven, is de ronde plattegrond van de oven aangegeven (zie bouwtekening volgende pagina). Met dezelfde bouwvergunning werd ook een klein werkplaatsje gebouwd aan de Saffraanpoort, omschreven als 'stads-gerioleerde-grond'. De oven was verbonden met de fabriek door middel van een (smalspoor) rails. Ook daar zijn bij de rielingswerkzaamheden enkele restanten van aangetroffen.

Ook de oven van 1914 is van de bouwtekening overgenomen op de overzichtstekening van de fabriek. Deze oven was ook geplaatst in een ovengebouw, dat achter de huidige bebouwing van Kuiperstraat 22/24 heeft gestaan. Het bijzondere aan de

Bouwtekening van de oven, doorsnede

twee ovens is dat het zogenaamde 'overslaande vlamovens' betreft. Dit type oven werd in 1865 gepatenteerd en zorgde voor een volledige verbranding en een gelijkmatige temperatuur in de oven. De oven die in 1914 werd gebouwd zal verband houden met de uitbreiding van het assortiment van de fabriek. In dat jaar werd begonnen met de productie van het bekende Ivora plateel.

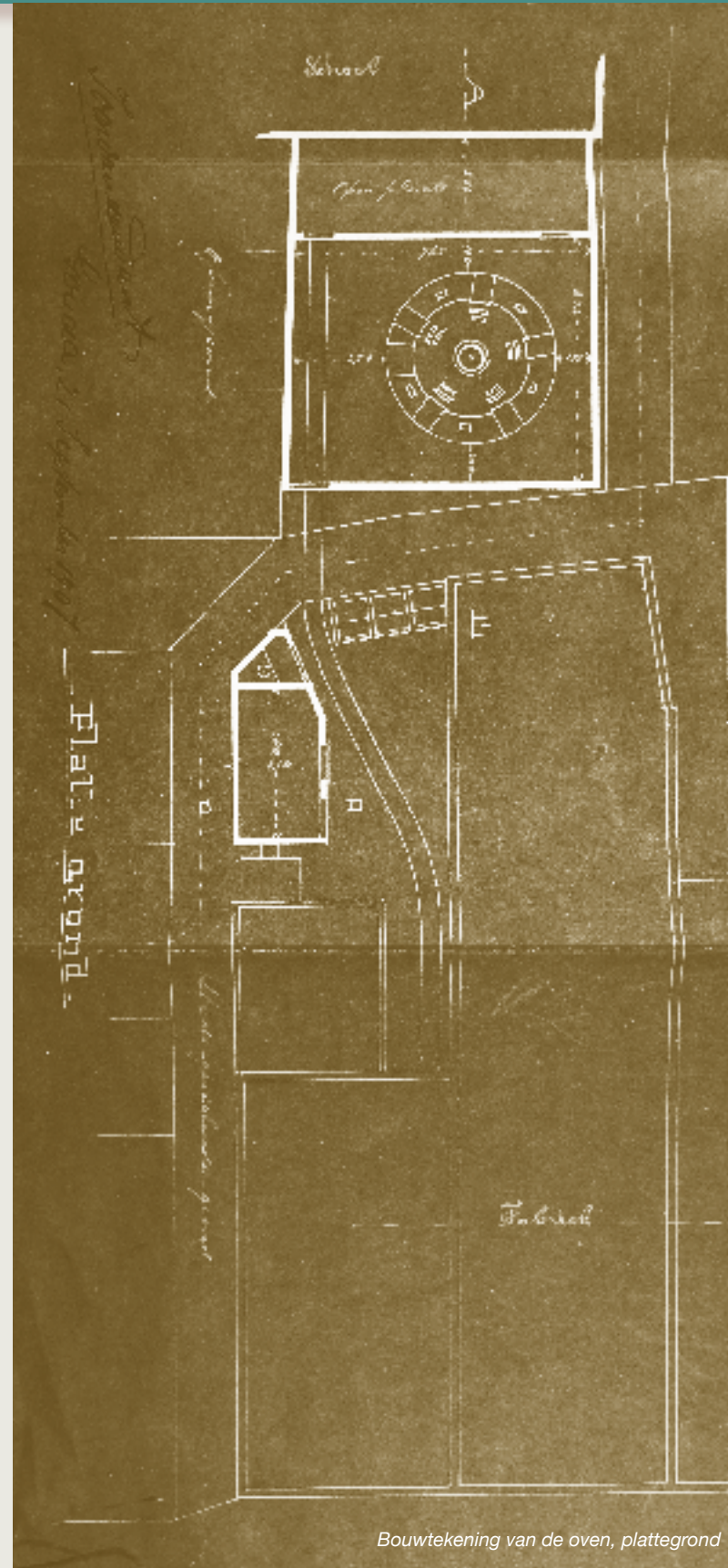
Conclusie: niet heel oud, maar toch heel bijzonder

De oven van 1907 zal, in ieder geval tot 1914, alleen als pijpenoven in gebruik zijn geweest. Hoewel hij vanaf 1914 vermoedelijk ook voor het bakken van het plateel van Ivora is gebruikt, maakte de Firma P. van der Want Gzn. in het bouwjaar 1907 alleen nog maar klei pijpen. Onder de oven zijn dan ook geen resten van plateel gevonden. Met de bouw van deze overslaande vlamoven, werd al wel duidelijk een stap gezet in de modernisering van het bedrijf onder leiding van Ivon van der Want, die in 1914 zou leiden tot de uitbreiding van het assortiment met het 'kunststardewerk' van Ivora.

Al met al is de aangetroffen oven weliswaar niet heel oud, maar toch erg bijzonder. Het is de eerste pijpmakersoven die ooit in Gouda is opgegraven. Dat hij ook nog eens hoort bij de bekende Goudse Van der Want-fabriek maakt de vondst extra leuk!

De catalogus van de Firma P. van der Want Gzn. van omstreeks 1910

Bouwtekening van de oven, plattegrond

De klei pijpen van de Firma P. van der Want Gzn.

Onder de ovenvloer bevond zich een vijf tot tien centimeter dikke zandlaag, met daarin misbaksels van klei pijpen: een zogenaamde 'pijpenstort'. De stort bestond uit een aantal koppen en stelen uit een betrekkelijk korte periode en is geheel toe te schrijven aan de Firma P. van der Want Gzn. Behalve de merken en de naamstempels op de pijpen wijzen ook de vormen van de gevonden koppen op deze herkomst. Op de website van de Pijpelogische Kring Nederland is de [catalogus](#) van de Firma P. van der Want Gzn. van omstreeks 1910 opgenomen, met de modellen die in dat jaar te koop waren. Sommige van de modellen waren echter al aan het einde van de 19e eeuw in productie genomen.

Verschillende van de gevonden pijpen zijn afgebeeld in de catalogus. Hieronder was een relatief groot aantal pijpen met een korte steel, met name pijpen van het type 'Isabé'. Juist deze pijpen met een eenvoudig decoratiemotief zijn tijdsbepalend. De afwerking van de pijpen voordat ze werden gebakken was minimaal, met een duidelijke focus op kwantiteit boven kwaliteit. Zo zijn de meeste koppen gemiddeld maar voor een derde geglaasd. Het glazen van pijpen is een arbeidsintensief

proces dat een kwalitatief hogere uitstraling geeft aan de pijpen. In de 18e eeuw was de kwaliteit van glazen één van de *unique selling points* van de Goudse pijpenmarkt, maar in de 19e eeuw werd het steeds minder belangrijk. Aan het einde van de eeuw werd er nog maar summier geglaasd en in de 20e eeuw ging men zelfs bij een aantal modellen over op het oprijven van het oppervlak van de pijp, een handeling die nauwelijks nog tijd kost maar geen extra glans aan de pijp meegeeft. Alle pijpen uit de zandlaag zijn bedekt met spatten van cement. Daarnaast zijn bakfouten zichtbaar als vervorming of breuk. De roodbakende pijpen zijn bijna allemaal niet egaal, maar gevlekt rood-oranje. Ook komen gaten in de kop voor, als gevolg van een te ver doorgestoken weijer (dat is ijzerdraad waarmee het rookkanaal gemaakt werd). Wat vooral opvalt binnen de hele groep is de klaarblijkelijke haast waarmee ze zijn gemaakt. Van enige (na)zorg is bijna geen sprake. Alleen de ovale pijpen van het klassieke model voldoen nog enigszins aan de traditionele eisen van afwerking. Omdat de pijpen zo minimaal afgewerkt zijn, is het waarschijnlijk dat ze gebakken zijn vlak voordat de oven in 1907 werd gebouwd, in de eerste jaren van de 20^e eeuw.

Literatuur: Walraven, B., 2015, Plateelbakkerij Ivora, Firma P. van der Want Gzn. (1914-1965), in: Vormen uit Vuur 227, 2015/1.

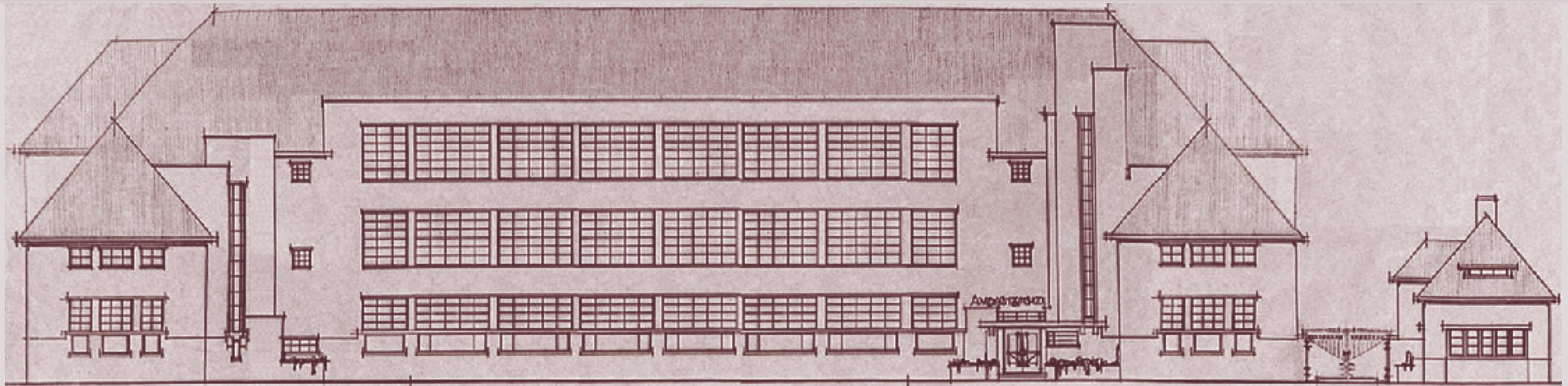

Van Ambachtsschool naar appartementen *verhaal van een restauratie*

Aan de Graaf Florisweg staat een bijzonder gebouw: de voormalige Ambachtsschool. De onderwijsfunctie had het pand al lang verloren en na jaren van leegstand, verval en plannen maken, gaat het nu dan toch lukken om het pand een nieuwe functie te geven. In dit artikel wordt de restauratie besproken van dit monument van het functionalisme.

De Ambachtsschool vlak na de oplevering in 1932

Ontwerptekening Ambachtsschool, Jos Duijnste, 1931

Eind jaren twintig van de vorige eeuw ontwerpt de Haagse architect Jos Duijnste een pand voor de Goudse Ambachtsschool. Op deze school, die al in 1910 was opgericht, werd onderwijs gegeven in diverse technische vakken. Begin jaren dertig wordt gestart met de bouw van een nieuwe school aan de Graaf Florisweg. Uiteindelijk verdween rond 2000 de onderwijsfunctie uit het gebouw en moesten de deuren sluiten. En wat moest er nu gebeuren met zo'n groot en bijzonder monument?

Na jaren van leegstand en verschillende plannen kon er in maart 2016 dan toch eindelijk worden gestart met de restauratie en de verbouwing van de voormalige Ambachtsschool. De school krijgt een nieuwe bestemming: er zal in gewoond gaan worden en daarom worden er in totaal 67 woningen gerealiseerd.

Het monumentale pand is beschermd als rijksmonument vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde. De bouwstijl 'nieuwe za-

kelijkheid' komt in het exterieur met name tot uitdrukking in de grote horizontale raamopeningen waar glas in slanke stalen raamprofielen is toegepast. In de gevel is het toegepaste skelet zichtbaar door de betonkolommen. Ook het type metselwerk (rood en geel) in kettingverband is kenmerkend voor deze stijl. Dat is een metselverband waarbij elke laag uit twee lange (strek) en één korte (kop) bestaat. De schilddaken zijn gedekt met rode, verbeterde holle pannen en hebben grote dakoverstekken.

Geen grote wijzigingen

Bij restauraties van monumenten controleert een monumenteninspecteur of de werkzaamheden in overeenstemming met de verleende omgevingsvergunning worden uitgevoerd. Bij het verlenen van de vergunning is een afweging gemaakt tussen de wensen van het eigentijds gebruik en behoud van de bijzondere karakteristieken van het monument. Voor de nieuwe functie worden aan de hoofdvorm van het gebouw en de verschijningsvorm aan de Graaf Florisweg geen grote wijzigingen aangebracht.

Proefopstelling pannendak met standaard nokvorsten en de originele zadelforst hier bovenop

Smeedijzeren lantaarn bij de entree

Smeedijzeren hekwerk aan de zijde van de Graaf Florisweg

Waar let een monumenteninspecteur op?

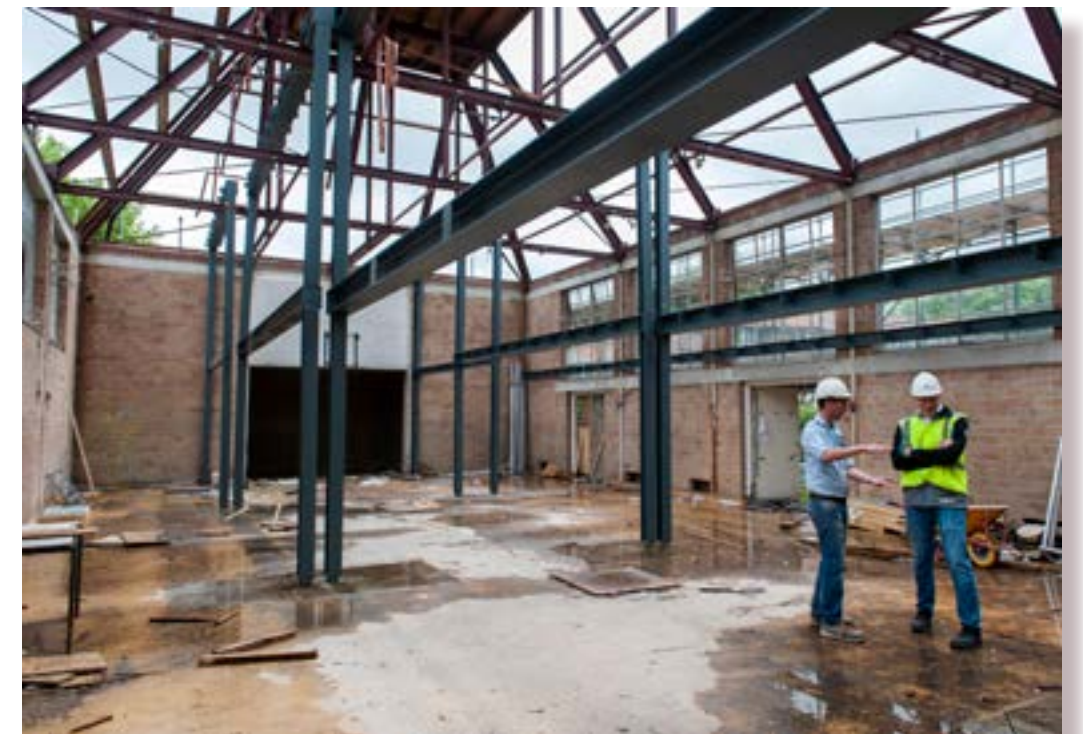
De controlewerkzaamheden door de monumenteninspecteur vindt plaats op materiaal- en kleurniveau. Dit leidt regelmatig tot discussie over de wijze van uitvoer op detailniveau. Een voorbeeld hiervan is de aansluiting van de nieuwe kozijnen op het metselwerk. De originele stalen kozijnen zullen in verband met asbesthoudende kit vervangen worden door nieuwe slanke aluminium kozijnen. Om de karakteristieke strakke vormgeving te behouden is een goede aansluiting op het omringende muurwerk essentieel. Er zijn behoorlijk stevige discussies gevoerd voordat overeenstemming was bereikt over de manier waarop dat moest. Een ander onderwerp van discussie van uitvoer op detailniveau zijn bijvoorbeeld de toegepaste dakpannen en zadelforsten (dit zijn pannen op de nokken van de daken).

Restauratiefilosofie

Het algemene uitgangspunt bij restauraties is dat zoveel mogelijk oud materiaal wordt behouden en dat bij vervanging vergelijkbaar materiaal wordt toegepast. In de praktijk blijkt dit soms bijzonder lastig uitvoerbaar,

bijvoorbeeld wanneer een bepaald onderdeel niet meer voorradig is. Gelukkig is er een levendige handel in gebruikte bouwmaterialen. De hoop en verwachting is dat in ieder geval op het dak van het hoofdgebouw de originele kenmerkende zadelforsten terug worden geplaatst. In het woordenboek van een monumenteninspecteur komt het woord compromissen eigenlijk niet voor, maar de praktijk is weerbarstig....

Het eindresultaat van de restauratie/verbouwing van het exterieur van de Ambachtsschool komt nu in zicht. Aan het interieur en daarna de terreinrichting wordt de komende tijd nog gewerkt. Ook hier heeft de monumenteninspecteur voorlopig nog de handen vol om te waken over het behoud van de waardevolle onderdelen. De oplevering van de restauratie/verbouw wordt in het voorjaar van 2017 verwacht. Door alle inspanningen om met de functiewijziging van de school toch ook de bijzondere karakteristieken te behouden, zal deze parel van 'het nieuwe bouwen' weer jaren schitteren.

In de voormalige gymzaal worden drie woningen gerealiseerd

Korte Berichten

Nieuw kunstwerk in de binnenstad

Op 8 oktober is een kunstwerk onthuld dat op de muur van de onderwijzerswoning aan de Jeruzalemstraat is aangebracht. Dit gebeurde in aanwezigheid van de wethouders Bergman en Niezen. Het kunstwerk is ontstaan door een initiatief van de Werkgroep Mooiere Binnenstad. Na een wedstrijd met het thema 'de Tweede Wereldoorlog en het lot van Joodse kinderen' is het kunstwerk *Weerzien* van kunstenaar Edwin Vreeken gekozen om samen met het gedicht *Stolpersteine* van dichteres Inez Meter op de muur te komen. Zeven vlammen, druppels of tranen en de regel: in hun namen keren zij weer. In het kader van vermindering van regeldruk was dit initiatief voor de gemeente een pilot om zo regelloos mogelijk om te gaan met initiatieven uit de stad.

Cultuurhistorische basiskaart

In een [vorige nieuwsbrief](#) meldden we dat de gemeente een cultuurhistorische basiskaart (CHBK) laat maken. Voor deze CHBK worden zoveel mogelijk historische gegevens over het ontstaan van Gouda ondergebracht in een database. Met behulp van GIS, een Geo-informatiesysteem, kunnen deze gegevens door de gebruikers zelf in kaartbeelden worden getoond. Het idee is dat zowel professionals, iedereen die vanuit zijn vakgebied met erfgoed, ruimte en ontwikkelingen te maken heeft, als inwoners en andere geïnteresseerden op deze wijze online historische informatie kunnen vinden over het landschap, structuren, stedenbouw en bebouwing. Gebruikers van de CHBK kunnen zich op deze manier een beeld vormen over het ontstaan en de ontwikkeling van de stad. Het opzetten en gedeeltelijk vullen van de database is afgerond. Inmiddels is gestart met fase 2; deze houdt het invullen van ontbrekende informatie in. Vanaf nu speelt ook de inbreng van deskundigen uit de stad een rol. Zo werd in oktober gesproken over het ontstaan van de stad en de rol van het watersysteem daarin. Volgend jaar is het plan om 'themalagen' te maken. Ook daar zal de stad bij betrokken worden.

Cold Case Clarissenklooster

Zoals aangekondigd in de vorige nieuwsbrief is Golda op dit moment bezig met de crowdfunding actie voor het uitwerken van de archeologische opgraving van het Clarissenklooster. Vanuit de gemeente ondersteunen wij deze actie van harte. Draagt u ook een steentje bij? Kijk snel op www.voorjebuurt.nl/Clarissenklooster en volg de actie via www.golda.org, <https://mobile.twitter.com/goudarchoe> en <https://www.facebook.com/ArcheologieGolda!>

Hier vindt u de links naar de nieuwsbrieven

[T nieuwsbrief 1, 09 1991](#)

[T nieuwsbrief 2, 04 1992](#)

[T nieuwsbrief 3, 10 1992](#)

[T nieuwsbrief 4, 05 1993](#)

[T nieuwsbrief 5, 10 1993](#)

[T nieuwsbrief 6, 06 1994](#)

[T nieuwsbrief 7, 12 1994](#)

[T nieuwsbrief 8, 04 1995](#)

[T nieuwsbrief 9, 10 1995](#)

[T nieuwsbrief 10, 04 1996](#)

[T nieuwsbrief 11, 10 1996](#)

[T nieuwsbrief 12, 04 1997](#)

[T nieuwsbrief 13, 10 1997](#)

[T nieuwsbrief 14, 06 1998](#)

[T nieuwsbrief 15, 01 1999](#)

[T nieuwsbrief 16, 05 1999](#)

[T nieuwsbrief 17, 10 1999](#)

[T nieuwsbrief 18, 05 2000](#)

[T nieuwsbrief 19, 11 2000](#)

[T nieuwsbrief 20, 11 2001](#)

[T nieuwsbrief 21, 07 2002](#)

[T nieuwsbrief 22, 11 2002](#)

[T nieuwsbrief 23, 11 2003](#)

[T nieuwsbrief 24, 06 2004](#)

[T nieuwsbrief 25, 03 2005](#)

[T nieuwsbrief 26, 11 2005](#)

[T nieuwsbrief 27, 02 2006](#)

[T nieuwsbrief 28, 12 2006](#)

[T nieuwsbrief 29, 06 2007](#)

[T nieuwsbrief 30, 11 2007](#)

[T nieuwsbrief 31, 06 2008](#)

[T nieuwsbrief 32, 11 2008](#)

[T nieuwsbrief 33, 06 2009](#)

[T nieuwsbrief 34, 12 2009](#)

[T nieuwsbrief 35, 06 2010](#)

[T nieuwsbrief 36, 11 2010](#)

[T nieuwsbrief 37, 06 2011](#)

[T nieuwsbrief 38, 12 2011](#)

[T nieuwsbrief 39, 06 2012](#)

[T nieuwsbrief 40, 12 2012](#)

[T nieuwsbrief 41, 05 2013](#)

[T nieuwsbrief 42, 12 2013](#)

[T nieuwsbrief 43, 06 2014](#)

[T nieuwsbrief 44, 12 2014](#)

[T nieuwsbrief 45, 05 2015](#)

[T nieuwsbrief 46, 11 2015](#)

[T nieuwsbrief 47, 05 2016](#)

[T nieuwsbrief 48, 05 2016](#)

[T nieuwsbrief 49, 05 2016](#)